

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno disertanta/disertantky:	Miroslav Uříčar
Téma práce:	Zásahy do práva na ochranu soukromí ze strany orgánů veřejné moci
Rozsah práce:	305
Datum odevzdání práce:	

Když jsem byl požádán, abych vypracoval posudek na disertační spis JUDr. Uříčáře, vzpomněl jsem si, že se známe delší čas, spíše ovšem distančně, když jsem působil jako předseda rozkladové komise ČTÚ a on jako zástupce T-Mobilu v nekonečném sporu s dalšími operátory o kompenzace za poskytování tzv. univerzální služby. Jeho vystupování bylo korektní a profesionální, byť jsme nad jeho podáními skřípali zuby, protože díky tomu se spor/y táhl/y snad dvě desetiletí. Pokud si vzpomínám, causa skončila vyčerpáním všech „válčících stran“ a plichtou.

1. Aktuálnost (novost) tématu

Toto kritérium působí bezmála provokativně, stačí se podívat i jen letmo do přehledu odborné literatury, kde se počet prací na toto téma setrvale rozšiřuje „geometrickou řadou“, protože stále se objevují nové problémy související s digitalizací na které je nutno reagovat, čili v dohledné době nepochybně bude téma stále aktuální a nové. Pro příklad se nabízí Revue pro technologie a právo, na jejichž stránkách dominuje téma IT, o níž byly v roce 2010 jen velmi přibližné představy. Jak známo právo povětšinou reaguje až následně, dohání realitu, což autor konstatuje na str. 12 a prof. J. Filip slovy, že technologie významně ovlivňují obsah právního řádu, včetně ochrany základních práv a svobod.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Stejně či spíše obdobně lze vymezit i náročnost tématu, protože např. jen ti, kteří se podíleli na přípravě právních předpisů z této oblasti vědí, že se musí vypořádat s tím, že je třeba vypořádat se s „ptydepe IT“ při jeho převádění do právního jazyku (viz např. § 2 písm. a)-d) zákona o informačních systémech veřejnou správy upravující institut cloud computingu). K metodám zpracování nemám připomínky, autor zvolil v současnosti nejvíce používanou, jíž analýza právní úpravy na pozadí judikatury domácích i zahraničních tribunálů, což je dána i tím, že soukromí i soukromý patří mezi tzv. justiční práva a jeho obsah konec konců závisí na tom, co za něj označí soudy, jak je prezentováno v testu proporcionality s jinými právy

3. Formální a systematické členění práce

K formálnímu a systematickému členění práce nemám připomínky, tato problematika je vždy na volbě autora a pouze v případě, kdy bych našel závažný prohřešek proti lege artis zpracování odborného textu, považoval bych za potřebné se vyjádřit, což zde neshledávám. Ostatně u autora, který má za sebou dosti obsáhlou publikační činnost nelze zřejmě nic

jiného očekávat.

4. Jistou rezervu mám vůči šíři vstupních údajů, nahlíženo širší optikou, k čemuž se vyjadřuji dále.

Vyjádření k práci

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Důvod volby tématu a sledované cíle vymezil autor na str. 24-27 a podle mne byly tyto cíle splněny a nemám k němu připomínky.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Nemohu se dosti dobře vyjádřit k otázce samostatnosti při zpracování tématu, protože jí nerozumím. Lze než konstatovat, že autor si nepřisvojuje závěry literatury a judikatury, které poctivě cituje a z tohoto pohledu jistě nejde o plagiát.
Logická stavba práce	Nemám připomínky, jde o záležitost zcela na volbě autora.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	<p>Větší deficit práce shledávám v rozsahu literatury, která byla použita, protože řada prací i zásadních chybí. Z nich připomínám např. komentáře k zákonu o policii a zpravodajských službách, kde jsou obsaženy informace např. o PNP (mimočodem dostupné na ASPI), Velký komentář k Listině základních práv a svobod, který vyšel v roce 2022 v rozsahu 1664 s. nebo Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M., Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2012, 1696 s.</p> <p>N druhé straně nutno honorovat pestrou škálu citací z cizojazyčných, publikací především z anglofonní zóny.</p> <p>Při práci s literaturou dodržuje autor běžné standardy požadované na zpracování odborného textu, jímž rozumím i normy pro citace. Zde by nemělo ujít, že necituje tzv. z druhé ruky, viz str. 82 odkaz 186.</p>
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Středobodem disertace je soukromí a jeho ochrana

v digitálním prostředí. Současná postmoderní společnost je expresivněji řečeno přímo posedlá ochranou soukromí, úměrně tomu, jak se rozšiřují možnosti do něj legálně vstupovat a to již nehovořím o nebezpečí jeho protiprávního narušování.

Práce se soustřeďuje na jednu z „hemisfér“ práva na ochranu soukromí a to ve vertikálních vztazích, nicméně stejně důležité jsou i garance ve vztazích horizontálních, resp. smíšených, jakými jsou např. vztahy vznikající při výkonu závislé práce. Autor se, jak patrně rozumě vyhnul snaze po komplexní zpracování tématu, které by překročilo možnosti doktorské disertace.

Nepochybné je, že možnost postižení, zasažení soukromí stále stoupá a zdá se, že lidé jsou schopni za pohodlí s tím spojené smířit (viz např. masové rozšíření GPS nebo whatsapp). Výhody a nevýhody s tím spojené jsou ovšem na druhé straně v jisté rovnováze, na což poukázala dramatická střelba na FF UK v prosinci loňského roku. Podle policejních relací stačily jen tři dny, aby policie prověřila „digitální“ stopy po všech majitelích mobilních telefonů, kteří se v inkriminované době pohybovali v Klánovickém lesíku.

Autor dále správně uvádí, že pojem zpracování je pojímán v právní úpravě a aplikační praxi velmi široce (str. 12) a vyzdvihuje nebezpečí spojené s tím, že o narušení soukromí nemusí dotčený subjekt vůbec vědět. Zde se můžeme zamyslet nad tím, zda zajímá-li vůbec většinu společnosti, že je její soukromí ohrožováno, jak to může být plynout z čl. 17 recitativu k GDPR (str. 69-70). Skutečnost, že nesdílím legislativní optimismus autora a orgánů EU neznamena, že mám pravdu. Jeví se mi pak, že se tu mnohdy uplatňuje rousseauovské „donuťte ke svobodě“, čili právo na soukromí je chráněno nezávisle na vůli jeho subjektu, resp. i proti ní.

Na str. 13 doktorand konstatuje, že k zásahu do soukromí nedochází děje-li se v souladu s právem, což je omyl, jednoduše lze totiž vlastně větu opakovat: k zásahu dochází, ale děje se tak legálně.

Co autor opomíjí v souvislosti s pojednáním, o základních zásadách zpracování osobních údajů podle GDPR je, že ochrana postavena na performativní metodě regulace, ve stručnosti řečeno, jsou stanoveny cíle a to jak jich dosáhnout záleží na adresátovi povinnosti (zevrubněji k tomu viz např. Polčák R., Kasl, F., Loutocký, P. Míšek, J., Stupka V. Virtualizace právních vztahů a nové regulatorní metody v pozitivním právu, Právník č. 1/2019).

Vyzdvihnout je třeba pozornost, kterou věnuje tzv. trestněprávní směrnici /Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV/, která zůstala jaksi ve stínu GDPR, ačkoli s ohledem na předmět regulace a její implementaci např. v zákoně o policii jde o předpis prvořadě důležitosti.

Za vhodné považuji zmínit, že autor vychází při koncipování dílčích i obecných závěrů z empirických zjištění, tzv. tvrdých dat (např. odkaz 14), což přispívá k důvěryhodnosti závěrů.

Na str. 32 a následujících se autor pokouší, za použití judikatury Ústavního nalézt důvod zařazení práva na soukromí, jeho ochranu ve dvou ustanovení Listiny, Podle mne jde jednoduše o to, že zde zákonodárce nedomyslel, že čl. 7 odst. 1 je fakticky nadbytečný. Nicméně tento posudek není platformou k diskusím na toto téma, takže mohu jen autora pochválit, že si s problémem dokázal poradit.

Na str. 33 doktorand správně poukazuje na to, že rozsah oblasti soukromí se dynamicky mění a dochází k rozšiřování veřejné sféry na úkor soukromé, s čímž mimo jiné souvisí i růst aparátu, hlavně správního, který má veřejné zajišťovat a podle mne prohlášení o zmenšování počtu úřadů/úřednictva jsou spíše politické proklamace, v atmosféře sociálního státu je to prostě iluze (za mne Mates, P, Šmíd J. Can the Welfare State Be Lean?. CYIL: Czech Yearbook of International Law. New York: Juris Publishing, Inc., 2014).

Na str. 39 je vzpomenut slavný dissent soudce Nejvyššího soudu USA L. D. Brandeise z roku 1928 ve věci Olmstead, kde byl formulován význam práva na soukromí a jeho vymezení. Zde připomínám, že L. D. B. zde navazuje na myšlenky vyložené v článku Law to Privacy, který publikoval spolu s S. D. Warrenem v prestižním Harvard Law Review No 5/1890, což by mělo být zmíněno (viz k tomu Filip, J. Úvodní poznámky k problematice práva na soukromí, v Šimíček, V. (ed.) Právo na soukromí, Brno, Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2011).

Následně je obsáhle analyzována judikatura zejména Ústavního soudu a ESLP ve věcech ochrany soukromí, informačního sebeurčení a práva na informace, která jsou leckdy konkurenční pozici.

Plně lze pak souhlasit se závěrem, že v dnešním všeobjímajícím státě a společnostech „prošpikovaných kamerami“ je nutno podrobit ochranu osobních údajů, resp. jejich postihování dozoru orgány veřejné moci, jinak se stane právo na ochranu soukromí iluzorní.

Na str. 62 se hovoří o tom, že unijním státům je dáno na diskreci, zda využití prostoru pro samostatnou úpravu využijí. Nesouhlasím předně se závěry M. Svobodové, že jde o kulhající úpravu, protože jde o princip, z něhož unijní úprava vychází, s čímž autor

nepolemizuje a za druhé myslím, že tu není na místě hovořit o diskreci, pokud jde o oblast vydávání právních předpisů, tento pojem je rezervován spíše pro vydávání konkrétních aktů, ale to by bylo záležitostí „učeního hádání“.

Na dalších stránkách se doktorand obsáhle zabývá úvahami, kam podřadit ochranu provozních a lokalizačních údajů, aby dovedl, že spíše pod čl. 13 než čl. 10 Listiny, s čímž je možno souhlasit (viz zejména str. 86, kde spíše pod čarou upozorňuje na to, že si tehdejší tvůrce Listiny neuvědomoval a ani nemohl, jakými cestami se bude ubírat vývoj technologií). Škoda jen, že se zde opřel o poměrně úzký okruh literatury, především stať prof. Kudrny a komentář E. Wagnerové a pominul např. komentáře k zákonu o elektronických komunikacích (dostupné na ASPI).

Vyslovuje se dále (str. 98 a následující) k otázce řešení kolize mezi právem na soukromí a jinými Listinou garantovanými právy (zejména právem na informace), která je trvale námětem judikatury Ústavního soudu. Otázka komu dát přednost je hodnotová, jakkoli bývá dávána priorita právu na soukromí, nutno si též uvědomit, že ochrana tzv. policejních statků, vytváří mnohdy předpoklad k tomu, aby mohla být realizována základní práva jednotlivců, včetně práva na soukromí, ale i práv jiných (platí to např. o sledování provozu na pozemních komunikacích kamerami, což přispívá ke zvýšení bezpečnosti všech jejich uživatelů, obdobně jako kamery v nákupních zónách v boji proti terorismu i běžné kriminalitě).

Zevrubně se dále věnuje Data Retention a přehledně (str. 133 a následující) úpravám ve zvláštních zákonech (např. o Policii České republiky či zpravodajských službách). Na tomto místě si nemohu odpustit připomínku, že pokud by autor využil

	<p>komentářové i odborné literatury, byla by jeho analýza kvalitnější.</p> <p>Za přínosné považuji pasáže o testu proporcionality, zpracování osobních údajů v automobilech, PNR, v oblasti zdravotnictví a další (str. 183 a následující). Musím jen opakovat, že výsledek by byl ještě lepší, pokud by disertant přihlédl ke komentáři k zákonu o policii, např. Šteinbach, M., Šlesinger, R. Zimmermann, M., Bílek, M., Hlaváčková, K., vyšel letos v nakladatelství Wolters Kluwer je dostupný na ASPI nebo monografie F. Kasla o internetu věcí a ochraně osobních údajů, viz na stránkách PF MU Brno.</p> <p>Za zvláště zdařilou považuji subkapitolu o časovém zpoplatnění stání na pozemních komunikacích a zde dávám autorovi námět na další úvahu: je ústavně korektní, když ke sledování parkování v modrých/oranžových zónách používají obce soukromé subjekty.</p> <p>Pominout nemohu kvalitní úvahy de lege ferenda, které mohou inspirovat jak sféru tvůrců právních předpisů, aplikační.</p>
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Nemám připomínky
Jazyková a stylistická úroveň	Ocenit je třeba jazykovou úroveň práce, kde absentují prohřešky proti pravidlům gramatiky i pravopisu, což není v současnosti u kvalifikačních prací tak zcela běžné, naopak nezdědka se setkávám s úrovní, nad níž by Jan Hus, Pavel Eisner nebo Karel Oliva zaplakali.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji/ nedoporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.
---	--

1.

Vymezte postavení osob veřejně známých a veřejně činných v souvislosti s právem na informace a právem na ochranu soukromí;

2. Můžete argumentovat pro/proti tomu, že parkování ve vymezených zónách sleduje soukromá firma.

V Praze dne 19. července 2023

oponent/oponentka